

IN NOMINE SACRO-SANCTÆ TRINITATIS.

DE

HÆRESI

IN GENERE
DISPUTATIO THEOLOGICA

QUAM

Divinâ gratiâ clementer annuente,
Cum consensu & Adprobacione

Rev. & Ampliss. Facultat. Theolog. in
Regiâ Universit. Aboënsi,

P RÆS I D E
NICOLAO TUNANDRO
S. Theolog. Prof. Ord.

Publicè defendendam suscipiet

HENRICUS M. WINTERUS

Wiburgensis,

In Auditorio majore d. 23. May

ANNO SALUTIS M. DC. LXXIV.

A B O Æ,

Impressa à PETRO HANSONIO, Acad. Typog.

Tho. Jacobo Tesch.

IN NOMINE SANTO-SANCTA TRINITATIS

32
32

ГАЯН

INGENIA
TRENT

DISPUTATIO THEOLOGICA

DE GOMA

DIVINI SIGHTS CLEMENTE ANNUNCIATE

CUM COUNSELLI & APOSTOLICAE

ANNUALIS EXEMPLARIS DISCIPOLICAE

REGI THOMAS APOSTOLI

ДАСИЯ

ОДИНАДЦАТЬ

ПРЕДОХРУБЬЮ ПЕТРОВЫМ

БЕЛЫХ СЛУЖАЩИХ ВЪЛОСІЙ

TRINITATIS M. WINTERI

WINTERIENSIS

EXEMPLARIS DISCIPOLICAE

ANNI SEPTEMVI MCCLXXXVII

303

Издательство Ивана Тихонова

Санкт-Петербург

Quem ad modum se ad Hæresin habeat *Dubitatio privativa*, quâ intellectus Propositionem aliquam pervidens, suspensus ubiq; manet, & in neutrâ sese partem determinat, supra ostendimus: Reliquum est ut de alterâ quoq; Dubitationis specie, quæ *Positiva* est, aliquid adjiciamus; Ita autem vocamus eam, quâ propensiorem quis in alterutram se demonstrat partem; Idq; vel ita, ut alternans sententia, quam anticipite deliberatione distractus, ut potiorem eligit, ad sensum divinæ scripturæ pieq; credentium confessionem, accedat proprius: Vel contra, ut sana illa sanctaç; divini verbi dogmata, licet non rejiciat prorsus damnetve, aliud tamen non minus & verum & proficuum inveniri posse existimet. Atq; priorem illam fluctuationem quod adtinet, videri illa fortassis alicui posset, nihil habere ab Hæresi periculi, cum languidè licet dogmatibus fidei adsentiat, adsentit tamen. Verum, quia adsensus ille quem hoc modo vacillantes, divino testimonio præbent, ejusmodi est, ut plurimum involvat incerti, adeoq; plenus dici nullo modo poterit, proinde non dubitarunt antiqui hos tales doxæ, hoc est, hæreticos dubitatores adpellare. Haud dubiè id respicientes, quod fidei sit inter alia, hoc etiam munus, ut per eam diffidentiâ tollatur & Cor purificetur, idq; non levi aliquâ morali tangentium persuasione, sed multò certè firmiore intimio-

req; ut ita nullo prorsus modo permittat ejusmodi
purificatio mixturam diffidentia. Nempè prima
vitæ novæ operatio, est verus de Deo sensus piusq;
in eum adfectus; Sicut ante illam vitam, nec san-
cta repetitur in homine cogitatio, nec Deo obse-
quens voluntas, quia solius tum Concupiscentia ibi
obtinet regnum. Hinc quoq; est, quod serio ad
Deum Conversi, eiq; sine vacillatione adhærentes,
opus Dei facere dicantur Joh. 6. 29. fidei obsequium
prexstare Rom. 1. 5. atq; per confessionem & adsti-
pulationem, Evangelio subjici 2. Cor. 9. 13. Quem
ad modum contra, qui non sincerè credunt sed flu-
ctuant, ἀπεθεῖσ & ἀπεθεύτες inobedientes dicuntur
Joh. 3. 36. 1. Pet. 2. 8. Imò ut clarius adhuc scriptura
magnitudinem gravitatemq; peccati illorum ostendat, qui circa divinam dispositionem & mandatum
fluctuant, disertè ait, omnem eum qui non credit
in filium Dei, (intelligit sincerè & absq; dubitatio-
ne) Deum mendacem facere 1. Joh. 5. 10. hoc est,
negare Deum esse Deum; quæ profectò extrema
injustitia est. Major enim illius est blasphemia qui
Deum impotentem esse statuit, quam negantis exi-
stere eum. Sicut levius haud dubiè quilibet virtutis
honestatisq; amantissimus ferret, si existere in
rerum natura negaretur, quam sceleribus Cooper-
tus si diceretur vivere. Et quid est quæsto fides
aliud quam obsignatio quod Deus sit verus Joh. 3. 33.
sive confessio nixa firmâ fiduciâ, conjunctaq; cum
lætitia & certitudine animi? Fides ergo non tantum
innuit

innuit Deum reverè existere, sed & mentiri non posse, atq; potentiam omni abundantiam gratiam, amabilem semet in Christo ostendisse.

§. X L V I.

Diximus ita visum fuisse olim, quod vacillantes ad Classem Hæreticorum aliquo respectu accedant: Sed & seniora tempora non diversum circa idem punctum sensisse, ex concilio Lateranensi sub Leone X. habito, colligimus, in quo sess. 8. Ita de fluctuantibus deprehendimus esse statutum, *si quis in dubium vocaverit an anima hominis sit immortalis,* *Hæreticus esto.* Quamvis enim ad hunc modum vacillantes, non nihil fortassis ad veriorem quoq; propendeant, ut diximus, sententiam, adeoq; fidei dogmata non prorsus damnent, infirmant tamen eadem & non parum blasphemant, hoc ipso, quod neget illa suis radiis in hominum conscientiis lucere. Atq; ita ad pericolosissimum illum scopulum allidunt, quem nostri ævi & impietas & importunitas, religioni Christianæ objecit, scilicet in quæstionem ut vocent, *an omne fidei divina objectum pro vero & infallibili haberi debeat?* Usq; adeo certè gravis fidei pestis est *¶* *λανθεαται* disceptare, quod Jacobus duplēcē animū habentib⁹ tribuit cap.l. 6. 8. Elle autem cuiq; verè credenti fidem suam certam, qui negat vel dubitat, profectò infidelis est. Fideles namq; omnes cum scripturā agnoscunt in fide
G 2
dixi-

δοκιμήν experientiam, agnoscunt ἐλπίδα καυχώμενην
καὶ μὴ κατασκύνθουν spem gloriantem & non confunden-
tem, sed ἀπειδεχομένην expectantem Rom. 5. 2. 4.
cap. 8. 25. Quæ expectatio talis est, ut certam con-
tineat persuasionem de futuro bono, cui testimoniu-
m Spiritus, de quo Rom. 8. 15. 16. Gal. 4. 6. 1. Joh.
5. 10. addit patientiam moræ & ἔταιμασίαν seu præpa-
rationem ac promptitudinem animi. Hinc est quod
jubeat Paulus 2. Cor. 13. 5. fideles omnes seipsoſ ut
explorent & tentent, imò miratur etiam quod ſe-
ipſoſ non cognofcant.

§. XLVII.

Error eorum qui priore hoc modo positivè
dubitant, in eo est, quod fidem cum *probabili opinione* componant, id quod in rebus his odio est dignissimum. De divinâ enim nunc agimus fide, quam ut à levi ejusmodi persuasione scriptura discerneret, aptissimè ſperandarum rerum *subſtantiam* & *argumentum* eorum quæ non adpārent, adpellare voluit ad Heb. 11.1. Et *Subſtantiam* quidēm ideo, quia per eam in nobis ſubſtint quodam modo, omnia ea quæ ſperamus: *Argumentum* verò ſea convictionem propter ea, quia adſensus fidei, non minori debet firmitate nitit & certitudine quam adſensus evidens, quo Intellectus quaſi ex necessitate quādam convincitur & inducitur. Proinde nihil omnīō habere debet fides di-
vina ambigi, aut ſi habet, opinio eſt, fides talis non

non est. Patet hoc ipsum quod dicitur luculenter
in per illustri Abrahāmi exemplo, qui ad Rom. 4. 18.
20. dicitur non *hesitasse diffidentia*, sed contra spem sub
spe credisse. Nam quod legitur Gen. 17. risisse ad
factum sibi promissum, non id ullam prorsus argu-
it in eo dubitationem aut nutantem aliquem ani-
mum, quasi ideo Deus secundā vice, nempē v. 19.
promissionem illi cōfirmare debuerit, ut videri
fortassis alicui posset. Nunquam certe adeo fidem
Abrahāmi Collaudasset Paulus si in tantum vacillans
ea fuisset: Gaudii itaq; & effusæ hilaritatis signum
fuisse illum risum, constanter pieq; credimus nos, &
idem facilè nobiscum sibi persuadebunt, qui cogita-
verint, gaudii illius materiam non filium Isaacum
tantum fuisse, sed maximè benedictum illud semen,
in quo gentes universas benedicendas esse didicerat.
Hoc inquam semen, objectum erat fidei Abrahāmiti-
cæ tanto opere ab Apostolo commendatae. Et ita,
quod scriptum alicubi scimus, vix novisse Abraha-
mum, Messiam pro peccatis vel suis vel aliorum mor-
tem toleraturum, planè damnamus & proscribimus.
Oportebat namq; fideles Veteris Testamenti omnes,
ita in venturum Messiam credere, ut in illum qui
plenè pro peccatis eorum erat olim satisfactus, cu-
jusq; meritò essent salvandi, atq; hoc firmissimè &
sine omni fluctuatione credere debuerunt, quod quia
fecerat etiam Abrahāmus, ejus fides in exemplum is-
te meruit.

§. XLVIII.

Tantam esse tamq; firmam vocabuli πιστεύειν na-
turam & significationem, non ex sacris tantum o-
steodi potest scriptis, quod jam factum, sed & secu-
laribus ex literis idem liquet: Non raro enim de-
prehendes profanos auctores pro eodem habere πιστεύ-
ειν καὶ ἵσχεισθαι. Est autem ἵσχεισθαι τὸν, idem
quod latine nisi re aliquā, atq; cardinem causā in eā
collocare, juxta illud, οὐ μέν ἵσχεισθαι τῷ δικαιῷ τῷ
νομικῷ, οὐ δὲ συμφέροντι, jure hic ntitur & legibus, al-
ter verò eo quod utile est. In fide ergo divina
hoc unum esse debet, ut firmus ibi reperiatur ad-
sensus eorum omnium quae Deus in verbo, de natu-
rā suā, de operibus deq; voluntate suā revelavit. Di-
ximus unum hoc esse in eā fide; quia non totam il-
le absolvit, cum dari fortassis possit divinorum quo-
rundam firmus satis adsensus, ubi nulla tamen divi-
na adest fides. Nempè, Dæmonia credere Deum u-
num esse, non possumus dubitare, & tamen divinā
id fidē, tanquam singulari Dei dono divinitus con-
cesso, illa credere, nemo sanus dixerit: Quidquid
ergo hujus illi credunt, per naturalem & concretam
facultatem credunt, per quam non nullam adhuc su-
pernaturalium rerum reliquam habent notitiam,
eamq; augent deinde revelatarum rerum inquisitio-
ne. Non sufficit itaq; ad fidem divinam vel solus
adsensus, vel qualiscunq;; certè usq; adeo à proba-
bili opinione nos avocare studet Spiritus Sanctus cum
fidem

fidem nobis inculcat, ut ipsam veritatem, solidam
scilicet, nullâq; suspicione permixtam, se insinquare
contendat; ut meritò scribat de Trinitate lib. 8. c. 5.
Augustinus, neminem de dogmatibus sacris salvâ fi-
de usurpare particulam *fortassis*, cum illa dubitatio-
nem involvat, quæ fidei rationem prorsus destruat.
Veritas ergo quia fides est, veritatisq; obsignatio, lon-
gè illa ultra probabilitatem tendit, eò certè, ut perin-
de sit dicere η ἀλήθεα ἐλευθεράσται ὑμᾶς, veritas vos li-
beros faciet, Joh. 8. 32. Et η πίστις ἐλευθεράσται fides
liberos faciet. Impius itaq; omnino est Episcopius,
cum fidem, quo ad certitudinem, medium quid fa-
cit inter scientiam & opinionem, quasi ex utrâq; aliquid
participans, atq; nec plena scientia, nec mera opinio.
Reverà enim major est, esseq; debet, certitudo fidei
quam ullius scientiæ. Multiplex est, ut scimus, in
humano ingenio obscuritas & vacillatio, in receptio-
ne autem testis infallibilis, non esse potest titubatio
ulla. Benè ergo illi sentiant qui sic scribunt: *Di-*
vinum testimonium firmius rem probat quam omnes sci-
tiarum demonstrationes. Vix enim vellet, credo,
Philosophus pro suis demonstrationibus mortem op-
petere, quod tamen non recusaret pro fide suâ verus
& ingenuus Christianus. Quicunq; ergo ita dubi-
tanter divino verbo adsentiuntur, ut ad argumenta
ἐνδοξα seu probabilia ejus dogmata referant, næ indi-
gnissimi illi sunt qui Christiano nomine Compellan-
tur. Probabile namq; propter æquilibrium ratio-
num, oppositi formidinem semper habet conjunctam,
men.

mentemq; dubiam reddit tantum & suspensam, firmam verò & stabilem nunquam; unde fit quod ait comicus, ut paulo momento, huc illucq; impellatur animus ad eum modum vacillans. De divino autem testimonio, hoc est, Canonicā scripturā, tale quid vel sentire vel dicere, nefarium est. Impossibile certè est Deum mentiri aut fallere, vel per se vel per alium. Sic enim desineret Deus esse, & nulla sic superesset ratio quā absq; hæsitatione nobis persuaderemus fidem nostram fundamento nisi infallibili, si vel ullo modo, etiam per potentiam absolutam, fallere Deus posset. Non est ille quasi homo ut mentiatur, aut sicut filius hominis ut mutetur. Heb. 6.18. Num. 23. Solem nemo tenebrarum dixerit causam, ut potè suā naturā lucidum; Ita nec falsitatis aut erroris Deum, qui & prima est & summa veritas, bonitasq;, sanus quisquam auctorem statuerit. Diximus autem solius Canonicæ scripturæ esse ita infallibiliter de divinis testari: Ex Apocriphis namq; libris si quid fuerit adlatum, id aliam prorsus habet dignitatem, atq; ultra probabilitatem, ut humana reliqua, se non extendit: Nisi Canonicā cum scripturā alicubi fortassis consenserit, indeq; robur ceperit.

Et ita quidem Dubitationem excludunt ea omnia quæ extant & continentur in infallibili illa scripturā. Sed nec diversum erit sentiendum, quantum ad negocium salutis & dogmata fidei, de illis quæ ibi non extant. Quia enim divinum est testimonium

um quidquid libri illi producunt, proinde ex illis non affirmatie tantum, ut à quibusdam humatis testimoniis, argumentari licebit, sed negatie quoq;: Cum certum sit scripturam divinam, non adserendo duntaxat, sed tacendo etiam, argumenta suppeditare. Et propterea adcuratâ omnino opus est observatione in illis quoq;: quæ silentio ibi transmituntur; eatus, ut firmiter atq; sine fluctuatione statuamus, nihil eorum, quæ nullo ibi modo continentur, virtuali aut aperto, ad salutis notitiam & rationem debere reterri. Quod autem piæ solertiq; meditationi locum aliqui volunt esse relinquendum in minoris momenti quibusdam rebus, quæ Canonica scriptura silentio involvit, id ut non rigidè negamus, ita ad nostrum quidem propositum talia certè non magnoperè facere contendimus; cum ex illis hæresin arguere nemo vel possit vel debeat. Sic cum in Apocalypseos septimo capite, nominatim expressis tribubus reliquis, solius Dan ejusq; posterorum reticetur memoria; ex quo silentio innocias fieri posse meditationes, non pauci sentiunt. Par etiam de Melchisedechi stirpis & originis reticentia, plurimorum est opinio. Hæc autem & similia alia, quamvis ultrò concedamus, mediationibus piè sibrieq; institutis, materiam non contemnendam præbere posse, tamen si aliquis sententiâ suâ ab aliorum mente in iisabierit, utiq; ab hæresew^s notâ nullum metuendum habebit periculum.

§. X L I X.

Memoravimus in superioribus, reperiri circa res & dogmata fidei alio adhuc modo *positivè dubitantes*, deteriores adhuc illis de quibus haec tenus sumus locuti. Nempe qui partem à sensu divini verbi & orthodoxorum seorsim eunt, tanquam meliorem eligunt & sectantur. Ubi videbitur fortassis quibusdum præter verum & necessitatem ita scribere, atq; hæsitantes introducere tales qui nec sunt in rerum naturâ nec fuerunt unquam: Et quidem illis potissimum, quibus vix persuadebitur existere quemquam posse tam projectè impium stolideq; ferocem, qui vel conferre etiam & comparare cum divinis oraculis sustineret rationes scriptaq; hominum, ne dum illis quidquam anteferre. Sed didicimus, proh dolor, quām cuperemus manifestius, oppidò multos reperiri qui utrumq; hoc sine fronte & formidine, non clām tantūm intraq; secretas animi cogitationes audent servare, sed & multis conscientiis, idem palām præ se ferre. Dantur certè non pauci, qui peregrinè venientibus nautis aut viatoribus aliis, sine ullâ vel deliberatione vel hæsitatione credituri sunt quæcunq; retulerint, etiam de vanissimis non raro stolidissimisq;: Mosis autem, Esaiae aut Pauli testimonia, non sine scrupuloso ac prolixo examine iidem acceptabunt, imò sine fronte etiam in dubium vocabunt. Quot quæso reperiuntur qui Carthesij aut alterius alicujus, novi vel antiqui Philosophi dogmata, ad ravim usq;, & absq; omni dubita-

bitatione strenuissimè defendunt, qui tamen in San-
ctissimis Dei eloquiis, fallere nesciis, & querunt &
ambigunt? Reverà, quicunq; & adfectibus suis & tu-
midæ rationi faciles nimis præbent aures, nunquam
illi simplici veroq; obsequio Deo adhærebunt, nun-
quam sine fastidio fidum illud & sacrosanctum os Do-
mini audituri sunt: Fidem enim oppugnat ratio, ra-
tionem adfectus, ut quod defendat fides, id damnet
ratio, quod probet ratio, destruat adfectus. Dici
certè facile non potest quām difficulter humanum
ingenium sibi reliquum, Deo semet sincerè & bonâ
fide subjiciat: Etsi enim ita homo inicio fuerat con-
ditus, ut omnibus numeris absolutam obtinuerit na-
turam, violato tamen Dei interdicto, eā excidit, a-
liamq; priori prorsus contrariam, corruptissimam
nempè ac nulli non vitio obnoxiam induit: Ex quā
etiam hoc ingens est malum, quod seipsum ultra mo-
dum amet homo, atq; in omnibus oculatissimum se-
met præsumat; eoq; stolido ac insano amore indu-
ctus, ipse quoq; quid verum sit vel minus, in salutis
etiam negotio vult determinare, ideoq; Dei solius
aut scripturæ ductu in iisdem regi detrectat. Scilicet
prima illa malignaq; persuasio, *eritis quasi Dii, boni ac*
mali scientia prædicti, ita etiamnum tenaciter multo-
rum infixa hæretenti, ut & illi quasi Deus quidam
sibi esse videantur, soli sapere, soli gloriâ & scientiâ
excellere cupiunt. ut in multis, corrupta hæc indo-
les, infestissimi hostis naturæ parum sit absimilis.
Proindeq; non cessat etiam unquam Satanas infinita

objicere, quibus hominem à divino obsequio abstrahat, & regnum Dei, quod in sanâ Evangelicâ veritatis cognitione ac salutari usu novit consistere, labefactet & destruat; idq; tantâ sâpè arte tantaq; astutia facit, ut non intelligent miseri & arrogantes hominculi, per malignum illum hostem talia produci aut illo auctore oriri; Sed cum adversus divina oracula aliquid illi animo secum volvunt, suæ id potius subtilitatis specimen esse autumant & quasi gloriantur: Cum tamen reverâ in tali casu, non cum nostris solum dubitationibus res nobis sit, sed maximè cum ipso Diabolo, à quo ejusmodi lolium primo disseminatur. Voluit hoc Petrus in Actis cap. 5. cum Ananiam ad hunc modum adloqueretur, quare adduxit te Satanâ ut Deo mentireris? Et de Judâ diserta sunt verba apud Joh. 13. 2. *Diabolus immiserat in cor ejus tam nefarias cogitationes.* Non sustinebit, ut confidimus, cordatus quisquam hæc quæ de suggestionibus Satanæ, præente scripturâ diximus, negare; Nec tamen ea nobis mens, est ut velimus statuere omnes omnino hominum impios & profanos conceptus eum solum agnoscere auctorem; Cum sciamus adeo perversum hominis esse animum, ut sâpe per se sufficiat tam noxio effectui producendo: Adeoq; positâ humanæ naturæ intimâ corruptione, etiamsi nullus supererisset Diabolus, homo non raro tamen maligna multa excogitaret ipse.

Et ne frustra dixisse videamur in tantum s^ep^e
dubitaciones impias apud multos pr^aevalere, ut ration-
culis suis divina postponant, cogitemus tantum, quām
non paucis de miraculis in scripturā commemoratis,
iniectæ sint ab impiis mentibus & injiciantur hodieq;
profanæ hæ suspicione^s, quasi paria per naturæ etiam
modum viresq; fieri possent: utpote de Manna quā
Deus, singulari benignitate, populum Israëliticum in
deserto sustentavit & aluit. Hanc cum profanni a-
nimus, vel apud Galenum fortassis, aut Cælium Rho-
diginum aliosve, legerit in Arabia quoq; & regioni-
bus pluribus, eā ubertate olim repartam, ut expansis
super terram linteis & velleribus, de concussis arbo-
ribus decidentem, ita copiosè collegerint incolæ,
ut & illi non minus sufficienter eo vixerint atq; Is-
raëlitæ. Vel si ex recentiorum scriptis iidem ob-
servaverint, existere hodieq; in Calidis quibusdam
regionibus, eundem siccum & melliti saporis rorem
matutinum; Confestim in dira hæc & horrenda
præcipites erumpunt verba, quale ergo quantumq;
fuit quod scriptura tanto opere commendat miracu-
lum? Nec reputant sceleratæ detestabilesq; mentes,
in illâ, quæ Israëlitis Clementer dabatur Manna, non
simplex aliquod fuisse miraculum, sed concursum
quasi quendam plurimorum miraculorum: Scilicet,
præter hoc quod admirandæ prorsus fuerit substan-
tiæ, talisq; bonitatis ut cælestem & Angelicum cibum,

id est, Angelis dignum, David adpellet Psal. 78. 25.
Etiam id sapuisse cibum hunc ait liber sapientiae cap.
16. 20. quod desideraret quisque; qui ederet, pius mo-
dò ille esset; Sicut contra, impiis nauseas fuisse legi-
mus Num. 11. 6. Quā utrāque ratione aptissimè Chri-
stum ipsum præfigurasse panis ille dicendus est, secun-
dum illud Joh. 6. 48. &c. Accedit & hoc, maximo
opere mirandum, quod etsi in alterum diem, qui
non esset Sabbathi, servari non potuerit Manna, in
vasculo tamen aureo, memorie causa in Sacrario re-
posita, per aliquot secula duravit. Quæ omnia ubi
devota Deoque dedita mens cogita verit, profectò sub-
limius quid heic inveniri contendet quæm in rore ali-
quo candido & naturali. Sed nec adhuc sistunt im-
pii Dubitantes, quin & bituminis quoque; ac Naphtæ
vel Petrolei, cum hanc esse ex Plinio, Porta, Plutar-
cho & recentioribus quibusdam didicerint indolem,
ut aquis accendatur potius quam restinguatur qui illis
omnibus foveatur ignis; Confestim subtili suo spiri-
tu colligunt, tanti momenti rem non fuisse quod E-
lias aram fossâ cinctam, & aquis undiquaque; perfu-
sam, igne tamen consumpsisse legatur 3. Reg. 18. Qua-
si bituminosæ illius terræ ea esse potuerit natura, ut
acrius adfusa humoris copia accendi ignis ille debue-
rit non verò suffocari & extingui. Sed quia tam
promptum illis est unum hoc Eliæ miraculum mali-
tiosè eludere, expectavimus ut reliqua ejusdem ad-
miranda facta pari modo exciperent, atque; naturali
quoque; operationi vendicare hoc, quod manœ ac ve-
speri

speri panem cum carne illi voraces attulerint Corvi; quod mortuum resuscitaverit: Jordaniaquas pallio quod diviserit primò, comite deinde Elisæo per siccum ibi transierit: quod jussu ejus delapsus cælo ignis quinquaginta milites cum suo præfecto devoraverit. Deniq; piissimæ viduæ hydria, ejus aliquâ operâ quod non defecerit. Et tandem in cælum quod adscenderit, vid. 3. Reg. cap. 17. 6, 12. 16, 22. 4. Reg. 1. 10. 11. cap. 2. 8. II. Nec dissimile petulans ratio, infernali audaciâ impulsa, de incendio Sodomitico, de serpente æneo, & quibus tandem non divinis miraculis, sibi permittit judicium. Atq; possunt, quod scimus ac dolemus, non pauci, varios eosq; non humilis certè sortis homines, nobiscum recensere, quos hæc de quâ agimus, dubitatio positiva, ita dementarit primò, ut à veræ fidei seu religionis professione non ire sed ruere sint visi, tandemq; in fide profos nullâ subsistero & decadere.

§. L I.

Evolvere ita voluimus fluctuationes & dubitatiōnes, earumq; naturam, ut pateret non obscurè, esse eas in quibusdam Hæresibus deteriores, in aliis verò propè satis iis accedere. Quod nemo negabit qui considerat. Esse inter veritates fidei hanc præcipuam & fundamentalem quasi universæ religioni Christianæ, Articulos fidei non esse ambiguos, sed adeo certos & infallibiles ut nullum sit in illis errandi periculum: Quicunq; autem

autem ita dubitant, ut nos haec tenus ostendimus; illi præcipuum banc & fundamentalem veritatem evertunt, immò fidem ipsam è medio tollunt. Nam dubitare & credere duo actus sunt planè contrarii, ut non magis opinio (quidquid aliqui sentiant) ad essentiam pertineat fidei, quām vitium in moralibus ad essentialia virtutis: Rationes enim seu media fidei, quibus cognitio & adsensus ille evincitur, differt formaliter à mediis non opinionis tantum sed & scientiæ. Adeo misera ergo Dubitantum est Conditio, ut non possint illi Symbolum fidei ritè unquam recitare, ac dicere *Credo in Deum Patrem*. Hæc enim verba, plenam postulant firmamq; fiduciam à quovis homine eadem pronunciante: Nam recitari talia, non ex persona propriâ, sed ex persona Ecclesiæ, quæ Pontificiorum quorundam est sententia, eodem modo quo minister verbi ex persona salvatoris Christi, in celebrandâ Sacra Cœna, dicit, *hoc est corpus meum, hic est Sanguis meus*; adeo què sufficere si Ecclesia Deum diligit eiq; confidat, etiam si quilibet in particulari neutrū faciat; Id nos vehementer abominamur, nec immerito: Habet namq; vera fides omnis, πληροφορίαν & latam cordis motionem atq; reclinacionem in Deum eiusq; promissiones, cum securitate animi absq; pavore requiescentis. Unde etiam Abrahamus, cum ei præceptum esset, *noli timere*, additâ declaratione divinâ, *Ego Clypeus tuus*, dicitur credidisse; certè non ita, ut eruditior tantum sit factus & sapientior cum

Literis & moribus Ornatisimo ac Humanissimo
Dn. Respondenti, Ansico singulari,
Dilectis HENRICUS Winter/ quia frigora passus:
Sed meliora dabit commoda tristis hyems,
Dum fugitas lites ac linquis dogmata prava
Farcta quibus turgens hæresis atra scatet,
Propositum laudo, multos tibi proroget annos,
Ipse Deus, calidè prospera quæq; precor!

Hac paucæ festinanter esse animo tamen adjecit
AXELIUS KEMBE, LL. Prof. Ord.

HENRICUS MARTINI WINTERUS,
per Anagr. mut: r in a.
Minuantur nifus hæretici.
Hæretici modico minuantur in agmine Christi,
Et pravos nifus reprimat ipse Deus!

Ita animitus vovet

GABRIEL ERICI LEANDER.
Commixt. in Maſto.

Ἐπ' ἑλευθέραις θλατειβάσις φιλοπάλω δοκίμω τε νεανίσκω.
Τῷ ΕΠΡΙΚΩ Μ. Winter/ οὐδὲ Γῶν ἀιρέσεων καθὲ περάτος θλα-
λεξαμένῳ, πατερώτη ικόνι φίλω μη ἐνιμολάτω.
Xῆμι ὄφιας Φύκω πιθ' ἔπομά τ', ἔπειχ στάρει,
Τῷ μὴ ὄχλειδαι πυκνὰ κακοὶς ἀγαθός.
Χῆμι ὄνομαζόμενος, πατερώτη, χειραλ' ὄμοιως
Αἰρετικῶν ναρκοῖς, σεμνῶν ὥστε πεφέδρω.
Κλέσω δή σπεδην· ἐξ ἔργων ναι δοκιμάσεις,
Σῆνα σέβων ἱκέτης; σᾶς πεικοπήν μεγάλην.
Ωτε κλέψει Γεινχῶν τῇ δάφνῃ μὲν σεφανωθῆ,
Αὐτίκα σκιρήσης χάρματι ἐν συνεχεῖ.

περοφωνήσει ταῦτη, εἰ καὶ σπένσους ἀσ-
μένως δῆπτε συηδόμην
ΟΛΑΪΟΣ Σ. ΚΡΟΓΗΡΟΣ
ἐπιβεργεὺς τὴν σαζολαζίαν

Allusio ad nomen Præstantissimi Dñ. Respondentis.

His memini terris hyeme omnia tecta rigere:
Unde sed altera venit Hyems, armata calore
Æstivo; hæc etenim subito nova germina pandit,
Nec latet infelix lolium tribulique nocentes,
Miror! At en! mea dulcis Hyems (sic forte licebit
Ludere) sub Claro lustras quæ pulpita Phœbo,
Pelle hyemem procul hinc fassarum relligionum!
Indidem Hyems quæ semper eras mihi, charior
Sævaque; quæ reliquis, dicaris tu mihi mitis! (est
Tu mihi mitis ave atque; Vale, pars optima nostri!
Olim Teque; Hyemē Carelūm & Fennūm sonet ora!

Sympatriota & Fratri favissimo ita gratulari L. Mg. voluit
STEPHANUS L. STROMMIUS Kexh. Carelius.

Felix is certè est, faustis successibus aque
Ulitur, Aonidum qui captus amore tenetur.
Sors favet Ergo tibi, solers Heliconis alumnus,
Sanguine junde mihi, mente at conjunctior ipsa!
Pieridum (cincta sunt que Parnasside lauro)
Es comes antiquus, primus nutritus ab annis,
Quæ ingenium tibi donarunt diæ arte politum,
Hæresum ces quo nunc dogmata vafra refutas.
Gratusor auspicijs quare felicibus hisce;
Ingeminog preces, Deus ut tua capta secundet!

Consobrino & contubernali jucundissimo
his festinus gratulatur
GUSTAVUS JOH. BERNERUS
Kexh. Carelius